

© КОЛЛЕКТИВ АВТОРОВ, 2018

УДК 61(07)

**Л. И. Пивень, К. У. Карабаева, А. Р. Романова, Т. В. Ким, Т. Л. Николаева,
М. К. Кудеринова, Л. В. Пенькова**

ЖАЛПЫ ФАРМАКОЛОГИЯ КАФЕДРАСЫНДА RBL ИГЕРУ ТӘЖІРИБЕСІ

Қарағанды мемлекеттік медицина университеті жалпы фармакология кафедрасы
(Қарағанды, Қазақстан)

Ғылыми зерттеулердің шеберлігін қалыптастыру үшін, жалпы фармакология кафедрасының студенттері өздерінің жеке жұмысының шеңберінде жоба, резюме және эссе түрінде RBL жүргізудің бірнеше түрлерін әзірледі.

Ғылыми-зерттеу құрылымы және зерттеу жұмыстарын жобалауға қойылатын талаптар студенттердің өзіндік жұмысының әдістемелік нұсқауларында баяндалған. Студенттердің өзіндік жұмысын жобаны, резюме, эссе, жазу жөнінде кері байланыс сауалнамасы жасалды.

Зерттеу жұмысын жасағаннан кейін студенттер кері байланыс шеңберінде сауалнама жүргізді. Сауалнамада студенттердің фармакология бойынша қажетті көлемде білім алуға деген саналы ниеті қызығушылығын тудырды.

Студенттердің көпшілігі тапсырманы орындады, алайда кейбіреулер негізгі тезистерді қысқа тұжырымдаудың және оларды негіздеудің мүмкін еместігінен туындаған мәселеге тап болды, сондай-ақ, олардың қорытындыларын жинақтап, зерттеуді қорытындылады, кейбіреулері дұрыс ақпарат беруде қиындықтарға тап болды.

Осылайша, RBL студенттердің өз бетінше атқаратын жұмысына пайдалану: тәжірибелік дағдылар мен қабілеттерді дамыту; ОСӨЖ және СӨЖ бойынша сабақтарға дайындық барысында ғылыми әдебиеттердің әдеби шолуын белсенді түрде қолданылады.

Кілт сөздер: медициналық білім беру, ғылыми-зерттеу жұмысы, студент

Жоғары медициналық білім беруді дамытудың қазіргі кезеңі медициналық жоғары оқу орындарының студенттерін ғылыми зерттеулер жүргізу дағдыларын қалыптастыру міндетін мемлекеттік білім беру стандарттарын енгізу арқылы сипатталады [1, 4].

Зерттеу жұмыстары сапалы білім берудің маңызды шарты болып табылады, ғылыми зерттеулерді жүргізуге, білімін кеңейтуге және білуге, тұжырымдарды растауға, жобаларды ғылыми негіздеуге бағытталған. Ол студенттердің білімін, өзінің ғылыми көзқарасын дамытуға, ақпарат жинақтау және талдауда тәжірибе мен дағдыларды игеруге ынталандырады [2, 3, 5].

Студенттер арасында ғылыми дағдыларды дамыту ғылыми зерттеулерде тәжірибесі бар және ғылыми зерттеулердің тәсілдері мен әдістерін ұсынуға қабілетті мұғалімдер ықпал етеді [6, 7]. Сондықтан ғылыми зерттеулердің дағдыларын дамыту бірінші курс тыңдаушыларында қалыптасуы керек.

Сабақтан тыс кездерінде студенттер, кафедраның ғылыми үйірмелерінде өзінің жеке ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналыса алады және ол кафедралар мен ғылыми топтардың келісімі бойынша, ғылыми-оқу лабораторияларды зерттеулерді орындауға, университеттің қолданбалы ғылыми – зерттеу және фундаментальді бағытпен өткізген ғылыми жобаларды орындауға және жасауға мүм-

кіндік алады.

Сондықтан ғылыми зерттеулердің дағдыларын дамыту бірінші курс студенттерінде қалыптасуы керек.

Ғылыми-бағытталған оқыту күнделікті дәстүрлі оқытудан өзгеше, ол дағдыларды, ғылыми әдебиетті сараптау және шолу талдау, негізгі мәселелерді анықтау, ғылыми-зерттеу жұмыстарын жоспарлау, зерттеулер жүргізу, деректерді дұрыс түсіндіру және нәтижелерді ұсыну ретінде ғана емес, сонымен қатар өздігінен бәсекелестікке қабілетті маман болуға қалыптастырады.

Осы хабарлама мақсаты – жалпы фармакология кафедрасында ғылыми-бағдарланған оқытуды енгізу тәжірибесі, оның нәтижесінде студенттер ұсынылған тақырыптар бойынша ғылыми жарияланымдарды сыни талдаудың дағдылары мен қабілеттерін көрсетуі және ғылыми терминологияны қолдана отырып, жоба түрінде, резюме, эссе арқылы ғылыми зерттеулер нәтижелерін ресімдеуі керек.

Ғылыми-бағытталған оқытудың негізгі міндеттері:

- Medline және Cochrane кітапханасында ғылыми жарияланымдарды іздеу және талдау арқылы студенттердің ғылыми құзыреттілігін қалыптастыру;

- тақырып бойынша ғылыми жарияланымдарды бағалауда сыни ойлау мен талдау дағдыларын дамыту;

Медицинское и фармацевтическое образование

Жоба жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы				
Студент (тер)				
топ _____ мамандығы _____				
№	Критерии	Толығымен орындалған 10	Жартылай орындалған 5	орындалмаған 0
1	Жобаның мазмұны тақырып пен берілген міндеттерге толық сәйкес келу керек			
2	Тақырып толық ашылған			
3	Жобаның дизайны			
4	Білім алушының жобаға қосқан үлесінің дәрежесі			
5	Материал толық қамтылған, нақты және анық қорытынды жасалған			
6	Автордың ойы нақты жағдайға қарай бағытталуы тиіс			
7	Жобаның жабдықталуы берілген талаптарға сай келу керек			
8	Жобада ақпараттық көрнекі материалдар көрсетілу керек			
9	Баяндамашы материалды нақты әрі анық түсіндірді			
10	Баяндамашы материалдарды көрсету кезінде уақытқа шектелуі керек			
11	Баяндамашы оқытушы мен аудиторияның қойған сұрақтарына дұрыс жауап берді			
Оқытушы комментарий:				
Оқытуша аты-жөні _____				

1 сурет – Жоба жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы

•дәрілік заттармен жедел уланудың емдеудің жалпы принциптері, зең саңырау-құлақтары мен вирусқа қарсы заттардың тиімділігі және асқазан жарасының фармакотерпиясына туралы ғылыми ақпараттарды әдеби шолу:

•зерттеу жұмысының нәтижелерін тақырып бойынша презентация түрінде, соның ішінде жобалық талаптарға, түйіндемеге, эссеге сәйкес дәлелді медицина ұстанымынан дайындау және ресімдеу:

•ғылыми зерттеулердің қортындысын сауатты қорғау:

•тақырып бойынша оқытушы мен аудиторияның сұрақтарына сауатты жауап беруге және белсенді қатысу;

•коммуникативтік дағдыларды дамыту және командалық жұмыс дағдыларын дамыту.

Жалпы фармакология кафедрасында

барлық мамандықтардың II, III курс студенттері дайындықтан өтеді, сондықтан олар ғылыми зерттеулер мен біліктілік дағдыларын және клиникалық дайындық аясында ақпаратты сыни бағалай алу тиіс.

Ғылыми зерттеулердің дағдыларын қалыптастыру мақсатында жалпы фармакология кафедрасында өзіндік жұмыс шеңберінде RBL жүргізудің бірнеше түрлері жасалды.

Студенттерге өз жұмыст тақырыптарын RBL түрінде жасалынған ғылыми-зерттеу жұмыстарын келесі бойынша ұсынды: жоба, түйіндеме және эссе түрінде безендіру.

Жоба (Project) – жетілдіруге қажет нақты жағдайды сипаттау және оны жүзеге асырудың нақты әдістері мен қадамдары..

Түйіндеме (*Abstract, Summary*) — жазбаша түрде кез-келген ақпаратты қысқаша (қорытынды) жазу. Бұл кітаптың, мақалалар-

Түйіндеме жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы			
Студент (тер)			
Топ _____ мамандығы _____			
№	Критерилер	Толығымен орындалған 10%	орындалмаған 0%
1	Таңдалған тақырыпқа жұмыстың сәйкестігі		
2	Тақырыптың маңыздылығы		
3	Ғылыми зерттеудің мақсаты		
4	Осы аймақты қамтылған жұмыстың үлесі, өткізілген зерттеудің құндылығы		
5	Мәселенің шешу жолдары		
6	Қорытындысы мен шешімі		
7	Өзіндік жұмыстың орындалуы		
8	Сауатты безендірілу		
9	Автормен қолданылған ақпараттың дәйектілігі		
10	Техникалық талапқа сәйкестілігі		
	барлығы:		
Оқытушы комментарий:			
Оқытуша аты-жөні _____			

2 сурет – Түйіндеме жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы

дың, ғылыми жұмыстардың (курстық, дипломдық, диссертация) негізгі қысқышы мазмұны.

Түйіндемеде ғылыми мәтін, негізгі кілт сөздер мен сөз тіркестерінің негізгі идеялары бар. Әсіресе жиі ғылыми журналдар үшін ағылшын тілінде қорытынды жазу керек, сондықтан алдымен мәтінмен жұмыс істеуді үйрену керек.

Эссе – бұл белгілі бір тақырыпты қарастыратын және жеке әсерлер мен ойпікірлерді жеткізуге әрекет ететін кішігірім көлемнің еркін құрамы.

«Жалпы медицина» мамандығының екінші курс студенттері «Дәрілік заттармен жедел улануын жалпы емдеу қағидалары» жобасы және «Зеңсаңырауқұлақтарына қарсы заттар. Вирусқа қарсы заттар» тақырыбына арналған түйіндеме түрінде ғылыми жобаларды орындалды.

«Жалпы медицина» мамандығының 3 курс студенттері «Асқазан жара ауруларының фармакотерапиясы» тақырыбында эссе түрінде ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындады.

Ғылыми бағдарланған оқытудың мақсаты: студенттер ұсынылған тақырыптар бойынша ғылыми жарияланымдарды крити-

калық талдаудың дағдылары мен қабілеттерін көрсете білуі керек және ғылыми терминологияны пайдалана отырып, жобаны, түйіндеме, эссе жазып орындау керек.

Тапсырманың құрылымы және ғылыми мақалаларды студенттердің өзіндік жұмыстарының әдістемелік ұсыныстары жоба, түйіндеме, эссе ресімдеуге қойылатын талаптар. Студенттердің жобаны, резюме, эссе жазу бойынша өзіндік жұмысына арналған бағалау парағы (1, 2, 3 сурет) және кері байланыс (4 сурет) жасалған.

Зерттеу жұмысын жасағаннан кейін студенттер кері байланыс төңірегінде сауалнама жүргізілді. Сауалнамаға «Жалпы медицина» мамандығының 2 курс студенттерінен 580, ал үшінші курс студенттері 920 қатысты. Сауалнама қортындысы 5 суретте келтірілген.

Сауалнама қорытындысы бойынша студенттер СӨЖ осы түрінде өткізілуі оңтайлы көзқарас туғызды, әдістемелік ұсыныстрамен ғылыми баспалармен жұмыс жасау еш қиындық туғызбаған, кейбір студенттер СӨЖ бұл түрінде өткізілуіне қанағаттанбаған.

Сауалнама көрсеткендей фармакология пәні бойынша қызығушылықтың бар екендігін,

Медицинское и фармацевтическое образование

Эссе жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы			
Студент (тер) _____			
Топ _____ мамандығы _____			
Критерилері	Талабы	Максималды балл	Студенттің қортындысы
Тақырыпты толық ашу	Тақырыпқа сай келуі Өзекті мәселені шешу Жұмыстың орындалуы Тақырып бойынша түсінікті қалыптастыру	20	
Ой-өрісінің кеңдігі, білімі	Салыстыруды дұрыс қолдана білу және анализді қорытындылай білу Мәселеге баға беру Өз тәжірибесінен келтірілген мысалдар / ғылыми зерттеулер	20	
Логикалық баяндауы, сауаттылығы	Мәтінде синтаксис пен грамматика талаптарының сақталуы Баяндау тәсілі нақты әрі қысқа болуы	20	
Пікірі	Баяндаудың нақты әрі түсінікті болуы Әртүрлі көзқарастар және оларды бағалау Баяндаудың жалпы түрі жағдайға сай келуі	20	
Қорытындыларды негіздеу	Қорытындысы автордың нақты пайымдауына сай келуі Автордың жаңа ойлары мен қорытындыны белгілеуі	20	
Оқытушы комментарий:			
Оқытуша аты-жөні _____			

3 сурет – Эссе жазу бойынша өзіндік жұмысын бағалау парағы

Студенттер үшін кері байланыс сауалнамасы
1. пән бойынша СӨЖ (RBL) түрінде өтуін қалай бағалайсыз _____
2. СӨЖ кезең бойынша RBL түрінде берілген ақпараттар жеткілікті ме? _____
3. СӨЖ өткізілуінде RBL түрінде дайындалу барысында қандай қиындықтар болды және олар немен байланысты?
4. СӨЖ өткізілуінің қандай түрі Сіз үшін оқу мәліметтерін жақсы түсінуге тиімді? _____
5. СӨЖ бойынша тақырыпта түсінуінде Сіздің біліміңізді бағалау үшін қай бақылау түрі сапалы? _____
Ынтымақтастығыңыз үшін рахмет. !
Жалпы фармакология кафедрасы
күні _____

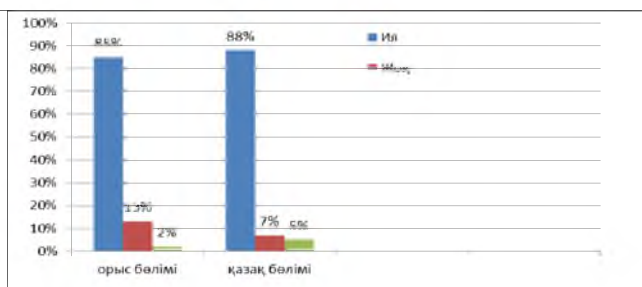
4 сурет – Жоба, түйіндеме және эссе түріндегі өзіндік жұмысының кері байланыс сауалнамасы

Medline және Cochrane кітапханасында ғылыми жарияланымдарды іздеу және талдау арқылы ғылыми-зерттеу жұмыстарын жазуға үлес қосуын, ғылыми жарияланымды бағалауда сыни ойлау мен талдау дағдыларын дамытатыны көрсетті (6 сурет).

Сауалнамада, студенттердің фармакология бойынша қажетті көлемде білім алуға деген саналы ниетін қызығушылығын тудырды, кейбір студенттерде қызығушылық тұмады, қалғандары жауап беруге қиналды.

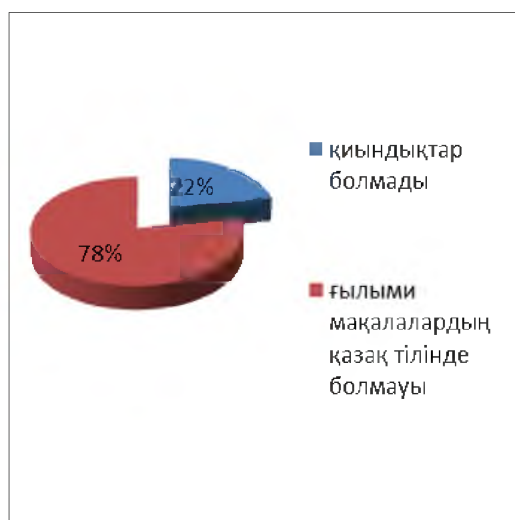
5 сурет – Студенттердің RBL өткізілуінде қанағаттандырылығы

6 сурет – Студенттердің RBL өткізілуіне қызығушылығы

Орыс бөлімі

Қазақ бөлімі

7 сурет – RBL кезінде студенттерге кездескен проблемалар

Студенттер негізгі тезистерді қысқа тұжырымдауға және негіздеуге, жинақталған ғылыми зерттеулердің қорытындыларын шығаруға қабілетсіздіктен, кейбіреулері дұрыс ақпарат беруде қиындықтарға тап болды (7 сурет).

Негізгі қиындықтар сайттарға тіркелу және қажетті ақпараттар іздеу, қазақ тілінде ғылыми мақалалардың болмауы және қажетті ақпараттардың болмауы. Кейбір студенттер ғылыми-зерттеу жұмыстарын жазуда еш қиындық болмағанын атап көрсетті.

Осылайша, RBL өз бетінше пайдалану үшін студенттерге тек тақырыпты меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар ғылыми зерттеулердің дағдыларын дамытуға, медициналық проблемаларды шешуге ғылыми көзқарасты қажет етуге, өзіңізді медициналық ақпараттың үлкен ағынына бағытталған. Зерттеу деректерін қолдану тұрғысынан жарияланған мақаланың дәлелді медицина ұстанымынан зерттелетін тақырыпты өз түсінуінде ғылыми зерттеулердің деректерін қолдану тұрғысынан, мақалада сипатталған зерттеу құрылымын анықтайды, қажетті ғылыми мақалалардың

әдеби шолуын талдау зерттеулерді сыни түрде бағалайды және түйіндеме, эссе жазады және зерттелетін тақырыпты өз түсінуінде жобасын дайындайды.

ӘДЕБИЕТ

1 Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен: монография. – Волгоград: Изд-во ВолГМУ, 2006. – 237 с.

2 Белогурова В. А. Научная организация учебного процесса. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010. – 512 с.

3 Дианкина М. С. Профессионализм преподавателя высшей медицинской школы (психолого-педагогический аспект). – М.: 2002. – 256 с.

4 Кемелова Г. С. Научно - ориентированное обучение в медицинском образовании /Г. С. Кемелова, М. А. Газалиева, Н. Ш. Ахметова //Междунар. журн. прикладных и фундаментальных исследований. – 2015. – №12-10. – С. 1866-1869.

5 Кудрявая Н. В. Врач-педагог в изменяющемся мире: Традиции и новации /Н. В. Куд-

рявая, Е. М. Уколова, А. С. Молчанов. – М.: ГОУ ВУНЦМЦ МЗ РФ, 2001. – 304 с.

6 Basic Medical Education WFME Global Standards for Quality Improvement. The 2012 Revision. WFME Office. – University of Copenhagen. – Denmark, 2012. – 46 p.

7 Knutson K. Bringing the excitement and motivation of research to students; Using inquiry and research-based learning in a year-long biochemistry laboratory /K. Knutson, J. Smith, P. Nichols et al. //Biochem. Mol. Biol. Educ. – 2010. – V. 38(5). – P. 324-329.

REFERENCES

1 Artjuhina A. I. Obrazovatel'naja sreda vysshego uchebnogo zavedenija kak pedagogicheskiy fenomen: monografija. – Volgograd: Izdvo VolGMU, 2006. – 237 s.

2 Belogurova V. A. Nauchnaja organizacija uchebnogo processa. – M.: GJeOTAR-Media, 2010. – 512 s.

3 Diankina M. S. Professionalizm prepodavatelja vysshej medicinskoj shkoly (psihologo-

pedagogicheskij aspekt). – M.: 2002. – 256 s.

4 Kemelova G. S. Nauchno-orientirovannoe obuchenie v medicinskom obrazovanii /G. S. Kemelova, M. A. Gazalieva, N. Sh. Ahmetova //Mezhdunar. zhurn. prikladnyh i fundamental'nyh issledovanij. – 2015. – №12-10. – S. 1866-1869.

5 Kudrjavaja N. V. Vrach-pedagog v izmenjajushemsja mire: Tradicii i novicii /N. V. Kudrjavaja, E. M. Ukolova, A. S. Molchanov. – M.: GOU VUNCMC MZ RF, 2001. – 304 s.

6 Basic Medical Education WFME Global Standards for Quality Improvement. The 2012 Revision. WFME Office. – University of Copenhagen. – Denmark, 2012. – 46 r.

7 Knutson K. Bringing the excitement and motivation of research to students; Using inquiry and research-based learning in a year-long biochemistry laboratory /K. Knutson, J. Smith, P. Nichols et al. //Biochem. Mol. Biol. Educ. – 2010. – V. 38(5). – P. 324-329.

Поступила 05.02.2018

*L. I. Piven, K. U. Karabaneva, A. R. Romanova, T. V. Kim, T. L. Nikolayeva, M. K. Kuderinova, L. V. Penkova
IMPLEMENTATION EXPERIENCE OF RBL AT THE DEPARTMENT OF GENERAL PHARMACOLOGY
Department of general pharmacology of Karaganda state medical university (Karaganda, Kazakhstan)*

To form the skill of scientific research among students at the Department of general pharmacology have developed several forms of performing RBL in the framework of individual work in the form of a project, a resume and an essay.

The structure of the performing task and the requirements for the design of scientific research work contained in the methodical recommendations of students individual work. Evaluation sheets of students individual work on writing a project, a resume and an essay and feedback questionnaire were developed.

After preparation of scientific research work, students were underwent questionnaire survey in the framework of feedback. The questionnaire showed interest and a conscious desire of students to obtain necessary knowledge on pharmacology.

Most of the students coped with the task, but some faced the problem, due to the inability to briefly formulate the main theses and justify them, as well as in the conclusions, summarizing the study, some had difficulties in correctly providing information.

Thus, the use of RBL in the performing students individual work will allow: to develop practical skills and abilities; actively use the literature review of scientific literature in preparation for classes on the SIWT and SIW.

Key words: medical education, a scientific research, student

*Л. И. Пивень, К. У. Карабаева, А. Р. Романова, Т. В. Ким, Т. Л. Николаева, М. К. Кудеринова, Л. В. Пенькова
ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ RBL НА КАФЕДРЕ ОБЩЕЙ ФАРМАКОЛОГИИ
Кафедра общей фармакологии Карагандинского государственного медицинского университета
(Караганда, Казахстан)*

Для формирования навыка научных исследований у студентов на кафедре общей фармакологии разработаны несколько форм проведения RBL в рамках самостоятельной работы в виде проекта, резюме и эссе.

Структура выполняемого задания и требования к оформлению научно-исследовательских работ изложены в методических рекомендациях самостоятельной работы студентов. Разработаны оценочные листы самостоятельной работы студентов по написанию проекта, резюме, эссе и анкета обратной связи.

После подготовки научно-исследовательской работы студенты были проанкетированы в рамках обратной связи. Анкетирование показало заинтересованность и осознанное стремление студентов получить необходимый объем знаний по фармакологии.

Большая часть студентов справилась с поставленной задачей, но некоторые столкнулись с проблемой, обусловленной неумением кратко формулировать основные тезисы и обосновывать их, а также подводить итоги, обобщая проведенное исследование, у некоторых возникли трудности в правильном предоставлении

информации.

Таким образом, использование RBL при проведении самостоятельной работы студентов позволит развивать практические навыки и умения, активно использовать литературный обзор научной литературы при подготовке к занятиям по СРСП и СРС.

Ключевые слова: медицинское образование, научно-исследовательская работа, студент